

בבא בתרא עה

משה שווערד

1. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת בבא בתרא דף עד עמוד ב

אימתי בהמות בהררי אלף בטוחות כו'. דכל זמן שהוא חי בטוחין הן כמו כן כפר"ש ויש לשאול למה תלה בטחונן בחיות הליות ולמה הן מובטחין בראותם בחיי הליותן טפי מבחיותן ויש לפרש דאיתא במדרשות על פסוק אחד באחד יגשו איש באחיו ידובקו וגו' כי לעתיד הליותן ובהמות בהררי אלף ילחמו זה בזה ויהרוג זה לזה שהבהמות ינגחו אותו בקרניו וימיתו אותו בזנבו והוא ישחוט אותו בסנפיריו וע"ז אמר הכא שרמז הכתוב אימתי בהמות בהררי אלף בטוחים להיות חי כי יגיח ירדן בפיו של ליותן ולא כשהם יגיחו את הליותן בקרניו שאז גם הם אינן בטוחים שישחוק אותן הליותן בסנפיריו כדאיתא במדרשות וק"ל:

2. ריטב"א על בבא בתרא דף עד/ב

עמיד גבריאל לעשות קיניגיא. דהיינו מלחמה. עם ליותן. עם שר אדום כדכתיב מי זה בא מאדום, והקב"ה ככבודו ובעצמו עמיד להפילו מן השמים כמו שהבטיח ליעקב אבינו ע"ה כששרה עם המלאך:

3. שערים מצויינים בהלכה

דף עה. ואין שיבה פחותה משבעים. כן איתא במס' אבות (פ"ה מכ"א) בן שבעים לשיבה. וכ"כ הטור (יו"ד סי' רמד) דמבן שבעים שנה נקרא שיבה. אבל בתיקוני זוהר (תיקון כא דף נו) איתא, לית שיבה פחותה משיתין. וכתבו המפרשים שם דאע"ג דתנן בן שבעים לשיבה, מ"מ ר"ש תנא הוא ופליג. ועי' מש"כ בהגה' מלא הרועים כאן. וכבר הארכנו בענין זה במס' קידושין (לב: ד"ה מפני עיי"ש).

4. רמב"ם יד החזקה הלכות תשובה פרק ח

(ב) העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה ולא יארע דבר בו מן הדברים שמארעין לגופות בעולם הזה כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן כך אמרו חכמים הראשונים העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשיש אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה הרי נתברר לך שאין שם גוף לפי שאין שם אכילה ושתייה וזה שאמרו צדיקים יושבין דרך חידה אמרו כלומר הצדיקים מצויין שם בלא עמל ובלא יגיעה וכן זה שאמרו עטרותיהן בראשיהן כלומר דעת שידעו שבגללה זכו לחיי העולם הבא מצויה עמהן והיא העטרה שלהן כענין שאמר שלמה בעטרה שיעטרה לו אמו והרי הוא אומר ושמחת עולם על ראשם ואין השמחה גוף כדי שתנוח על הראש כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הידיעה ומהו זהו שאמרו נהנין מזיו שכינה שיודעים ומשיגין מאמתת הקב"ה מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל.

[השגת הראב"ד - העוה"ב אין בו גוף א"א דברי האיש הזה בעיני קרובים למי שאומר אין תחיית המתים לגופות אלא לנשמות בלבד וחיי ראשי לא היה דעת חז"ל על זה שהרי אמרו כתובות (דף קי"א) עתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ק"ו מחטה וכו' וכן היו מצוין לבניהם (שבת קי"ד) אל תקברוני בכלים לבנים ולא בשחורים שמא אזכה וכן אמרו (סנהדרין צ"ב) שלא ישבו הצדיקים לעפר אלא עומדין בגוייתם וכן אמרו (שם סנהדרין צ"א) במומם עומדין ומתרפאין וכל אלה מוכיחים כי בגוייתם הן עומדין חיים אבל אפשר שהבורא ישים גוייתם חזקות ובריאות כגוית המלאכים וכגוית אליהו זכור לטוב והיו העטרות כמשמען וכפשוטן ולא יהיה משל]:

• כסף משנה על הלכות תשובה פרק ח הלכה ב

ול"נ שאין חילוק בין רבינו והראב"ד אלא בשמות בלבד. דלרבינו העולם שלאחר המות נקרא העוה"ב וכמ"ש בסוף פרק זה, ז"ל: זה שקראו אותו חכמים עוה"ב לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אויבד ואח"כ יבא אותו העולם אין הדבר כן אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר אשר צפנת ליראיך

ולא קראוהו עוה"ב אלא מפני שאותם החיים באים לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה, עכ"ל. וכל אותם המאמרים שהביא הראב"ד הם לעולם התחיה והראב"ד ז"ל קורא לעולם התחיה עוה"ב ובכך עלו דברי שניהם כהוגן ואלו ואלו דברי אלהים חיים:

5. שערים מצויינים בהלכה

עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוייתן. איתא בפסיקתא דרב כהנא (פכ"ט) כל מי שמקיים מצות סוכה, הקב"ה מושיבו בסוכתו של לוייתן בעוה"ב. ועי' ברמ"א (או"ח סי' תרסז ס"א) דיש נהגו כשיוצאין מן הסוכה אומרים יהי רצון שנזכה לישב בסוכה של לוייתן. ובסידור היעב"ץ כתב לומר שנזכה לשנה הבאה לישב בסוכת עורו של לוייתן. ובביכורי יעקב (שם סק"ד) כתב, דזה נוסחא מוטעת, דאף דאיתא כאן דהקב"ה עתיד לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוייתן, ע"כ לא בסוכה של מצוה קאמר, דהלא עור של דג פסול לסכך מפני שאינו גידולי קרקע כמש"כ רש"י במס' סוכה (יא: ד"ה כי חגיגה), וא"כ אם אומרים לשנה הבאה, הרי משמע כעת חיה בזמן זה דהיינו בסוכות נזכה לישב בסוכת עורו של לוייתן, וזה אינו דהרי פסול לסכך. ולכן צ"ע מש"כ המהרש"א כאן דמיירי בסוכה של מצוה, וע"כ אין לומר לשנה הבאה, אלא כמש"כ הרמ"א כו' עי"ש. ובפרדס יוסף (אמור ד"ה בסוכות תשבו) הביא בשם הבית יצחק, דלכאורה אפשר לומר דעורו של לוייתן ישמש רק לדפנות הסוכה, שדפנות כשרה לכל דבר, אך מדברי הרשב"ם כאן מבואר דהסכך ג"כ יהיה מעורו של לוייתן, שכתב דהיינו מלמעלה גג וארבע דפנות מארבע רוחות, צל היינו סיכוך בלא מחיצות, ומשמע דהסכך יהיה לכולם מעור של לוייתן, ועכצ"ל דהסוכה לעתיד לבא יהיה רק לתענוג. ד"ה ד"ה ד"ה ד"ה

• דף על הדף מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

ואולי היה אפשר לתרץ, דמה שאמרינן שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סוכה מעורו של לוייתן, הוא רק לתענוג, ולא לשם סוכת מצוה. אבל המהרש"א (בד"ה והשאר) כתב, דהסוכה של עורו של לוייתן תהיה סוכה של מצוה. וא"כ הדברים עדיין צריכים עיון.

6. תורת חיים על בבא בתרא דף עה א/א

עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן וכו'. [1] הסעודה תהיה בעדן גן אלהים שמה יאכלו תלמידי חכמים הצדיקים לפני האלהים מגופו של לוייתן דהיינו בשרו שהוא אור צה אור בהיר יותר מעורו אבל הסותרים בעלי מעשים טובים אשר התזיקו בלומדי תורה לא יזכו למדריגה הגדולה הזאת לאכול מבשר לוייתן לפני האלהים בגן עדן אבל יזכו לאכול ממנו בשוק ירושלים של עולם הבא דהיינו מה שישאירו תלמידי חכמים מסעודתן יחלקו תלמידי חכמים המותר ההוא בין הסותרים אשר התזיקו בלומדי תורה ויאכלו חלקם בשוק ירושלים של עולם הבא והיינו דקאמר והשאר חולקין אותו ועושין בו סחורה בשוק ירושלים לפי שדרך הסותרים כך הוא לפעמים מקבלין דמי הסחורה מיד על מנת להעמיד הסחורה

ללוקח לזמן יריד פלוני ככה הסוחרים שהחזיקו בלומדי תורה והוציאו ממונם בעולם הזה על מנת לקבל שכרן בעולם הבא עם תלמידים חכמים צריכין ת"ח להעמיד ולהשלים להם סחורתן משכר העולם הבא ויחלקו להם ממותר בשר לוייתן לכך קאמר ועושין בו סחורה מיהו עיקר הסעודה לתלמידים חכמים דוקא הוא כמו שאמר בהדיא ואין חברים אלא תלמידי חכמים:

והא דאמרין המטיל מלאי לכיס של ת"ח זוכה ויושב בישיבה של מעלה מטיל מלאי שאני שעיקר לימודו של ת"ח על ידו הוא והוא ליה כיששכר וזבולון שעשו שותפות בהדי הדדי לכך אוכלין חלק כחלק אבל מסייע בעלמא לא יזכה לסעודה גופה כי אם אל הנותר ממנה ...

7. בן יהודע על בבא בתרא דף עה/א

עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן. [2] נראה הצדיקים האלה הם החכמים בעלי תורה, וגם בעלי מצות שהחזיקו ביד עמלי תורה, ואחר שהם שבעים מחלקים את הנשאר מן הבשר לשאר אנשים מישראל שהם היו המון העם. ואמר שעושים בו סחורה אין הכונה שמוכרים אותו בדמים חס ושלום, אלא מפני שהאוכל מבשר לוייתן מתחכם, על דרך שאמרו רז"ל גבי מן היורד מן השמים, וכיון דאוכלים אותו המון העם, מתחכמים בתורה ומקבלים שכר על השגתם בתורה, ואז הצדיקים אשר נתנו להם הבשר הזה בטובת עין חולקים עמהם בשכר התוספות שנוסף להם, על ידי אכילת הבשר שנתנו להם, ולזה קרי ליה סחורה, כי מוכרח שיהיו המון העם שאכלו הבשר הזה להיות להם תוספת ויתרון מאד על מה שהיו, ובזה היתרון והתוספות חולקים בעלי הבשר. ונראה דקרי לה סעודת לוייתן, כי סעודה היא אותיות סוד ע"ה, ראשי תבות עץ החיים אשר בתוך הגן, כי באכילה זו ישיגו סוד עץ החיים אשר בתוך הגן אשר לא זכה אליו אדם הראשון:

8. ריטב"א על בבא בתרא דף עה/א

הפליגה ספינתו בים וראה מלאכי השרת וכו'. [1] פירוש שנראה לו במראית החלום, [2] וי"א שהעמיק בחכמה והשיג הענין:

9. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

ושאמר שנעשה גל של עצמות. פרש"י פרק ב"מ כמת שנרקב בשרו ונפל מזמן רב עכ"ל והוא כענין שאמרו בר"פ מי שמתו הרשעים בחייהם קרויים מתים שנאמר יומת המת חי הוא אלא מת הוא דמעיקרא וע"כ נרקב בשרו מיד כאלו מת כבר בחייו וק"ל:

10. דף על הדף מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

בגמ': אמר ר' יוחנן עתידי הקדוש ברוך הוא כו' לימים הפליגה ספינתו בים חזא מלאה"ש כו' א"ל ריקא אלמלא לא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. בבני יששכר (סיון מאמר ה' אות י"ח) כתב שרואין מכאן שרבי יוחנן לא ענש אותו מיד על שלגלג ולא האמין, אלא רק משום שהתפעל ממה שראה יותר ממה ששמע. ומוכח מזה שעד כדי כך צריך להיות אמונת חכמים, שמה שהוא שומע, צריך להיות אצלו במוחש כאילו הוא רואה, עיין שם מה שהאריך אודות מניעת לימוד הספרי חקירה.

11. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

נכוה מחופתו של חבירו אוי לאותו בושא כו'. הקושיא בזה לומר בכל אדם שכל א' נכוה מחופתו של חבירו גם קשה הכפל אוי לאותה בושא ואוי לאותה כלימה ונראה לומר לפי שיש לכל צדיק וצדיק שום מעלה ומדרגה בשום מצוה שאין כן לחבירו דוגמא דר' חנינא ורבי חייה דפ' הפועלים וע"ז אמרו לפיכך הרבה להן תורה ומצות כדי לזכותם וע"כ כל אחד מן הצדיקים אין מתבייש מחבירו לפי שכ"א יש לו שום מדרגה בשום מצוה שאין בחבירו וכ"א מהן נכוה מחופתו של חבירו ר"ל נכוה בשום דבר מצוה מה שאין בו ויש לחבירו אבל אמר אוי לה לאותה בושא ואוי לה לאותה כלימה לאותו איש שאין לו שום מעלה ומדרגה וכיוצא בו ביהושע שא"ל מהודך ולא כל הודך דהיינו שלא היה לו מדרגת משה בחכמת התורה שהוא רמז לפני משה כפני חמה אבל זכה למדרגה אחרת גדולה דהיינו ליכנס לא"י ולכבוש ל"א מלכים אבל מי שאין לו שום מעלה ומדרגה אוי לו כו' ועיין קרוב לענין זה בפרק החובל בחידושינו גבי חמרא למריה וטבותי וק"ל:

12. שערים מצויינים בהלכה

אוי לה לאותה בושה אוי לאותה כלימה.
פע"א אמר לי הגאון ר' יונתן שטייף
זצ"ל בכוראפעסט, לפרש מאמר זו עפ"י מה
דאיתא במדרש (פ' פנחס) דאמר הקב"ה
למשה, יהושע משרתך השכים והעריב
בביהמ"ד, והיה מסדר הספסלים, כדאי הוא
שישמש כעת את עם ישראל, והגדולים באותו
דור חשבו לבושה ולכלימה לסדר הספסלים,
ולכן נמנעו מלעשות כן, ועתה כשראו פני
יהושע כפני הלבנה והוא מנהיג הדור, נתחרטו
ואמרו על עצמם, אוי לאותה בושה וכלימה,
שאנו נתביישנו לעשות כן, ודפח"ח.

13. בן יהודע על בבא בתרא דף עה/א

שם אוי לה לאותה בושה או לה לאותה כלימה. נ"ל בס"ד כפל הלשון, כי בושה קטנה מן כלימה, והיינו מצדיקים שאינן בני דורו שאין מכירם יהיה לו גדר בושה שהיא קטנה, אבל צדיקים שהוא מכירם יהיה לו מהם כלימה שהיא גדולה. ...

14. שערים מצויינים בהלכה

בירושלים ומתפלל בתוכה, יהי רצון שיעשו
בני רצוני, כדי שלא אחרב את ביתי ומקדשי.
ומה"ט נקרא ביהמ"ק בלשון ציון שזה ציון
וסימן לביהמ"ק דלמעלה. ועי' בדברינו במס'
יומא (נד: ד"ה תנא שממנו הושתת העולם).

שם ע"ב ירושלים של עולם הבא. פי' דאיכא
ירושלים של מטה, ואיכא ירושלים
של מעלה. וכן איתא בילקוט שמעוני עה"כ
(תהלים עו-ג) "ויהי בשלם סוכו", מתחילת
ברייתו של עולם עשה לו הקב"ה סוכה

15. שערים מצויינים בהלכה

עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה.
עי' במס' מגילה (יח.) דהקב"ה קראו
ליעקב אל. ובזוה"ק (פ' בא דף לח.) דרש
הכתוב (תשא לד-כג) "יראה כל זכורך את פני
האדון ה'", מאן פני האדון דא רשב"י כו'.

16. חדושי אגדות [ספרי המהר"ל] מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

עתידי צדיקים שיקראו על שמו וכו'. פי' כי הצדיקים ההולכים בדרכי הש"י לגמרי ודביקים עם הש"י וכדכתיב (דברים י"ג) אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תעבדו ובו תדבקון [וכתיב (שם י') את ה' אלקיך תירא וגו'] ובשמו תשבע. ור"ל כי ראוי לאדם שיהי' נמשך אחר הש"י לעבוד אותו ויהי' דבק בו ואז שמו עליו לגמרי ... אף כי עתה אי אפשר שיהיה האדם דבק בו יתברך לגמרי מ"מ לעתיד יהיה זה ...

17. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

ג' דברים נקראים על שמו של הקדוש ברוך הוא. יראה מדלא קאמר נקראו בשמו של הקדוש ברוך הוא אלא נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא משמע דשם של הקדוש ברוך הוא יהיה בהם שם לוי' במשיח משיח ה'

בירושלים עיר ה' וכן בצדיק צדיק לה' וכן במשיח שאמר יקראו לו ה' צדקנו ר"ל שהוא צדיק לה' וכמ"ש לעיל בצדיקים שיקראו להן כן על שם שכל מעשיהם לשם שמים וכן הוא במשיח ע"ש שכל מעשיו יהיו לש"ש וכן בירושלים לעתיד שלא יהיו מזומנין לה אלא אותן שכל מעשיהם לש"ש כמ"ש לעיל ופירוש הכתוב ושם העיר יהיה מיום בנינה לעתיד יהיה שמה ה':

18. חדושי אגדות | ספרי המהר"ל | מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

שלשה נקראו על שמו יתברך. אלו שלשה דברים הם דברים מחולקים, ירושלים נבחר ונבדל מכל מקומות הארץ והוא לה', וזהו בארץ, הצדיקים הם נבחרים ונבדלים מכל הנבראים שהם על הארץ, ומשיח נבחר ונבדל במעלתו וגבורתו מכל הנבראים אף מן העליונים, וכמו שאמרו (תנחומא תולדות) וירום מאברהם וגבה ממשה ונישא ממלאכי השרת ומפני שכל אלו נבדלים מן הכל ולכך שמו יתברך חל עליהם על כל אחד ואחד לפי מדריגתו, ירושלים בארץ שנקראת בשמו יתברך כי כמו שהוא נבדל מהכל וכך העיר הזאת הקדושה נבדלת מהכל, והצדיקים נבדלים מהכל אשר הוא על הארץ ושמו יתברך נקרא עליהם והמשיח הוא אף על העליונים ונבדל מהכל לכך שמו יתברך נקרא עליו. והבן אלו שלשה מדריגות ירושלים וצדיקים ומלך המשיח שיגלה במהרה בימינו ואז תבין כי ראוי אלו שלשה ששמו יתברך חל עליהם.

19. שערים מצויינים בהלכה

אבל ספינה כיון דנדה בה פורתא נדה בה כולה. הרמב"ם (מכירה פ"ג ה"ג) פסק כשמואל, דבספינה לא קנה עד שימשוך את כולה. והא דפסק (שם פ"ד ה"ד) דאם היה ברה"ר ומשכו הלוקח לרשותו או לסימטא, כיון שהוציא מקצת החפץ מרה"ר קנה, מפרש במגיד משנה דאף שהרמב"ם סובר כשמואל, מ"מ הני מילי כשהדבר הוא ברשות שהמשיכה קונה, ואין חילוק בין ספינה לשאר חפצים, אבל התם טעמא אחרינא היא, שזה כבר משכה כולה, אלא שהיתה ברשות שאין המשיכה מועיל שם, ולכן כיון שהכניס מקצת ברשות שהמשיכה קונה בו די בכך כו'. ובאור שמח (שם) מפרש, דמש"כ שזה כבר משכה כולה, אין הכוונה שימשוך אותה עד שיבוא סוף הנמשך במקום שהיה עומד ראשו, רק כוונתו דאם היה מונח סאה חטים, לא נימא כיון שמשך מקצת סאה לסימטא קנה, דרק אם כולו דבר אחד או מונח באופן שבמשיכת מקצתה נמשך כולה ממקומה, כדאמרי' כאן אבל ספינה כיון דנדה בה פורתא נדה לה כולה כו'.

20. ריטב"א על בבא בתרא דף עה/ב

אתמר ספינה רב אמר כיון שמשך ממנה כל שהוא קנה ושמואל אמר עד שימשוך את כולה. פ"י שתתרוקן מכל מקומה הראשון, וה"נ מיפלגי במשיכת מטלטלין דעלמא, והא דנקיט ספינה משום רבותא דשמואל דאפילו בספינה שהיא כבדה אומר כן, והא דנקטו משיכה בספינה מיירי כשהיא בסימטא שראוי למשיכה ולא למסירה כדפירשו אב"י ורבא בשמעתין לקמן, אבל אם היתה ברה"ר דלא חזיא למשיכה מודים הם דנקנית במסירה כדמסקינן לקמן בשמעתין:

21. ריטב"א [קוק]

11 ישעיה סג, א. 12 במדבר כד, ח. 13 וכ"כ הר" יונה, וכ"כ הר"ב בהשגות בהל' מכירה פ"ד ה"ד, וכ"כ המ"מ שם בדעת הר"מ שם, וכ"כ ברמב"ן ריש פ"ג דכתובות, וברא"ש בסימן ב הביא ד"מ דפליגי במשיכת כל מטלטלין, והרא"ש חולק עליהם וס"ל דספינה דוקא נקט אבל בשאר מטלטלין שמשיתכן מכת אדם המושכן כ"ע מודו דבמשיכה כל דהו סגי, וכ"ה באו"ז והגא"ש שם, והב"י כ' בשם ר' ירוחם (מישרים

נתיב י ח"א) דהר"מ ס"ל ברא"ש, ודעת הרשב"ם להלן פו, ב ד"ה והא דגם לרב ומהני משיכת כל דהו ה"ד בספינה אבל במטלטלין בעי כולה. וברמב"ם פ"ג ממכירה ה"ג כתב "עד שימשכנה כולה ויוציאנה מכל המקום שהיתה", ועי' שם בפ"ד ה"ד דבר הנקנה במשיכה אם היה ברה"ר ומשכו הלוקח לרשותו או לסימטא כיון שהוציא מקצת התפץ מרה"ר קנה, ובראב"ד השיגו דהא קי"ל כשמואל דבעי שימשוך כולה, ובמאירי

מבואר דהשגת הראב"ד היא דבר"מ נראה דרק בספינה בעי משיכת כולה, משא"כ במטלטלין סגי במקצת, וכד' הרא"ש, (וכמש"כ הב"י הנ"ל), והראב"ד ס"ל כ"מ ברא"ש דגם במטלטלין בעי משיכת כולה, וברמב"ם מבואר כד' הר"מ דבכל המטלטלין בעי משיכה בכלור כספינה, אלא דהכא טעמא אחרנא הוא שזה כבר משכה כולה אלא שהיתה ברשות שאין המשיכה מועילה בו וכיון שהכניס מקצתה ברשות שהמשיכה קונה בו די בכך, והיינו דחשיב כמשך את כולה, אף שלא היתה במקום הראוי לקנין, וכמש"כ הלח"מ שם, ולהראב"ד בעי שכל המשיכה תהא במקום הראוי לקנין, והקשה במרכבת המשנה שם דמשיכת כולה ברה"ר אינו מעלה ואינו מוריד, וכן תמה האור"ש שם (ועי"ש שכ' דבהיה קודם ברה"ר גם בהכניס מקצתה לסימטא הוי הכנסה לרשותו, וכד"ב הביא בגליון הרע"א שם בשם השעה"מ, וע"ע גאולת המשפט סימן קצח ס"ד). [ובהגרא"א סימן קצח סק"ט הוכיח מכתובות לא, ב דאפקיה לצידי רה"ר וכו' אלמא מיד שמוציא את כולו לשם קנה, וראי' זו כבר הביא הרמב"ן הובא בש"מ בכתובות שם, ולדברי הרמב"ן אלו כיוון המ"מ שם במה שציין דכרכרו מבואר ברמב"ן ויבואר להלן. ועי' באבן האזל שם שכ' דהר"מ והראב"ד פליגי אם משיכה הוי מעשה קנין בגדר חזקה, או דעיקרו ההכנסה לרשותו, דלהר"מ הוי מגדר הוראת בעלות ולכן מהני במכניס מקצתה לסימטא, וזב"ה ביאר את מוח' הר"מ והראב"ד שם פ"ב ה"ט אם מהני משיכה מעכשו ולאחר ל', ואם הקנין הוא בהכנסה לרשותו י"ל דיהני, משא"כ אם הוי בגדר חזקה אמרי' דכלתה קניינן]. ונראה עוד דלכ"ע במשיכה איכא מעשה המשיכה שהיא הוראת הבעלות הדובר בשליטתו, ועוד ענין של הכנסה לרשותו, וי"ל דהר"מ ס"ל דהא דבעי שימשוך כולה, הוא דין במעשה המשיכה, אבל בהכנסה לרשותו סגי במקצת, וראיה לזה מעיקר פלוגתת הראשונים הנ"ל אם במטלטלין סגי במשיכת כל שהו, ומוכח דשיעור כולה הוי במעשה המשיכה, להכי ס"ל להרא"ש דבמטלטלין דמשיכתן מכת האדם סגי בכל דהו, אבל אם דין משיכת כולה הוא מצד ההכנסה לרשותו, מאי עדיף מטלטלין מספינה, וכ"ה לשון הטור בסי' קצח דבספינה אן משיכת כל דהו יידהו חשיב משיכה, אבל משיכת שאר מטלטלין שמשיתכן מכת אדם משיכת כל דהו יידהו חשיב משיכה, וכן מוכח ממש"כ הרא"ש סברא דאף כספינה שהיא כבדה בעי משיכת כולה, והן סברא ל"ה מעליותא בהכנסה לרשותו, וכן מוכח ממש"כ התוס' עו, א ד"ה אלא דלר"נ כי היכי דבעי קנין חשוב באותיות ה"נ כספינה בעי משך כולה, וצ"ב השייכות דשאני במשיכה דהוי מדין הכנסה לרשותו, ומוכרח דהוי דין במעשה הקנין דבעי קנין ושיעור חשוב, ודמי לשרות דבעי קנין חשוב דכ"מ ודוק. ובהא דמשיכה ל"מ ברה"ר נראה דגם במשך ברה"ר חשיב למעשה משיכה, ועקירה מרשות מוכר,

אלא דלא הוי הכנסה לרשותו, וכן מפורש בר"י מיגש להלן עו, ב ובחי' רבינו שם, וברמ"ה סימן כו, וד"ז מוכרח במאירי כ"מ ח במש"כ דרכוב דהוי משיכה מהני ברה"ר כיון דהוא תפוס, (וזב"ה ניהא המאירי לשיטתו במש"כ בכתובות פה, א דתפוסת בעל חוב מהני גם ברה"ר עי"ש), וכן מפורש בתוס' ר"ד כ"מ שם דברה"ר לא קניא משיכה דלא הביאו לרשותו ולכן כ' דבעלי חיים דעיקר משיכתן היא להנתיבה לפניו ולא שיכאם אצלו אפי' ברה"ר קונה. (וכן כתב ברב"א ח"א סימן כא אות יא דעקירה מרשות בעלים הוי גם ברה"ר, אלא דליכא הכנסה לרשות לוקח, ולכן בהגבהה בידו דהוי הכנסה מעלייתא שפיר קונה, ושוב הוסיף דהא דס"ל לשמואל דבעינן דוקא משיכת כולה, הוא רק לענין עקירה מן הרשות דכל זמן שלא עקר כולה אין זו הוצאה מרשות, אבל לענין הכנסה לרשות הלוקח כ"ע מודו דסגי בקנין משיכה בהכנסה כל דהו וכו'), ומעתה נראה ככוונת המ"מ בדעת הרמב"ם, דלהכי סגי מה שמכניס לרשותו בסימטא אף מקצת הכלי, אף דרוכ המשיכה נעשתה ברה"ר, דהא דבעי' משיכת כולה הוא דין במעשה משיכה, וגם ברה"ר הוי מעשה משיכה ומש"ה מצטרף משיכה מרה"ר לסימטא להחשב משיכת כולה, ולפ"ז נראה דבהיתה ברשות מוכר לא קנה עד שימשוך את כולה לסימטא, כיון דברשות מוכר ל"ה מעשה משיכה כלל, וכן כתב בשעה"מ פ"ג מגניבה ד"ה עוד הקשה, להוכיח מההיא דשבת צא, ב דכשמשוך מרשות מוכר לא קנה עד שיוציאנו לגמרי מרשותו ולא סגי בהוצאת מקצת, וכ"כ באו"ש בהל' מכירה שם ובדב"א שם דברשות מוכר אין כאן עקירה כלל דעדיין אגיד לרשות בעלים וכו', ולפ"ז נראה דגם להראב"ד דפליג וס"ל דלא מהני משיכה מרה"ר לסימטא, ומשום דס"ל דכיון דבעי' הכנסה לרשותו, ברה"ר לא חשיב משיכה כלל, אמנם כ"ז הוא דוקא לענין משיכה לקנות, אבל בההיא דכתובות כמה שהק' הרמב"ן והגרא"א דמוכח דמהני, י"ל דלענין חיובי גניבה בעי' רק למעשה המשיכה להוציא מרשות הבעלים, (והתוס' בכתובות שם כ' דברה"ר מהני המשיכה לענין גניבה לחיובי אונסין, וכד"ב כ' התוס' ב"מ צט, א לגבי משיכה דחיוב שואל באונסין דהוא גם כמשך ברה"ר, וכ"ה בנמוקי"י ב"ק כט, א מדפי הרי"ף, ובש"מ ב"ק עט, א, וראה בדב"א ח"א סי' כא אות לב ושם מילואים אות ד. וכן בדברי יחזקאל סימן מד אות ט ד"ה איברא. ובחי' רבינו בכתובות שם כ' בתי' קמא כתוס' דהא דאין משיכה קונה ברה"ר ה"מ לענין מקח וממכר לקנותה לגמרי אבל לענין גניבה לחיוב באונסין קני' אי"נ קס"ד דההיא בשכל המשיכה ברה"ר אבל במוציא מרשות הבעלים לרה"ר משיכה היא ככלל, ותירוק השני של רבינו צ"ב דאיך קונה במוציא מרשות בעלים לרה"ר, הא מ"מ ליכא הכנסה לרשותו, וע"ע ברא"ה בכתובות שם), וזב"ה שפיר מהני גם להראב"ד במשך מקצת

דף ע"ה ע"ב

תד"ה אחזה וכו' ע' מש"כ בקידושין (כ"ה ע"ב) על מד"ה נהמה.

בענין קנין משיכה

ענף א'

א) איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה, ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כולה וכו', וז"ל ביקוד פלוגתתם.

ולענין שאר מטלטלין מנינו ג' שיטות בראשונים, י"מ ברא"ש, וראב"ד (פ"ד ה"ד) דבכולהו נחלקו רב ושמואל, הרא"ש והג"א בשם הרשב"א דקני כל שהוא לכו"ע, ורק בספינה ובע"מ פליגי דאי משך כל שהוא אולא, ודעת הרשב"ם (פ"ו ע"ב ד"ה והא פירות) דלכו"ע צענין משיכה כולה, דמה דס"ל לרב דקני בכ"ש אינו אלא בספינה דע"י דניידא פורתא חשיבא כעקרה כולה ממקומה, דיטחמיה מיס. וז"ע בסכנתם.

ב) והנה ברמב"ם (פ"ד ה"ד) כתב, דבר הנקנה במשיכה אם היה ברשות הרבים ומשכו הלוך לרשותו או לסימטא, כיון שהוליא מקלח הספק מרה"ר קנה. והראב"ד השיג, א"א נ"ל שאין זה הדין בחפץ, דהא ק"ל בספינה כשמואל דאמר עד שימשוך את כולה, אבל בנהמה ודאי קני לה ניד ורגל כח"ק, עכ"ל. והמ"מ כתב דה"ג שצריך למשוך כולה ממקומו, מיהו זה עשה ברה"ה, ולא צענין סימטא אלא במקלח הספק.

ובביאור מחלוקת הרמב"ם והראב"ד כתב בצנן האול, דנחלקו בעיקר יסוד קנין משיכה, דדעת הרמב"ם דהוה מעשה בעלמא כעין חזקה, שעשה מעשה משיכה, אלא דצענין סימטא להראות בעלות, וזה קני במקלח חפץ כמו דחזק במקלח חפץ, ודעת הראב"ד דקונה מטעם שמכניס לרשותו כעין חזק, לכן צענין שכולו יהא בחזירו ורשותו.

ועד"ז ניאר מחלוקת רמב"ם וראב"ד (פ"ב ה"ט) אם מהו משיכה מעכשיו ולאחר ל' לענין שהחלות אחר ל' או רק דחל עכשיו על תנאי, דלרמב"ם ל"ש לאחר ל' דכלתה קנינו, דהוה מעשה בעלמא כחזקה, ולראב"ד דהקנין מטעם רשותו, לא כלתה כל היכא דהוה ציוס ל' במקום הראוי לקנין כסימטא, וכן דעת מוס'. וכן ניאר בזה מה דנחלקו (שם ה"ח) בלשון חזקה, דלרמב"ם צריך דוקא קנה דמשמע עם המעשה יקנה מיד, אבל חזקה משמע אחר המעשה, והראב"ד הוכיח מעיקר תאנה מחאנתי ונתקנה לי גנתך, ומקידושין, דמהני לשון זה, ומדמה לקנין כסף שלא כלתה, דלא איכפ"ל בזה שחל אחר המעשה. ע"ש.

ג) ולפ"ז נראה דלראב"ד מחלוקת רב ושמואל צהך חקירה בעיקר יסוד קנין משיכה, דלרב קני בכל שהוא דהוה מעשה בעלמא, ולשמואל צענין כולה, דצריך להכניסה כולה לרשותו, וממקומה שהיתה רשות המוכר צריכה להוליא למקום חדש עבור הלוכה. וק"ל כשמואל, אמנם לפ"ז לרב הול"ל דשפיר כלתה קנינה במעכשיו ולאחר ל', ומנא דמש"כ המוס' (כחצות פ"ב ע"א, יבמות ז"ג ע"א) דבמשיכה לר' יוחנן שייך שיגמר הקנין אחר ל' בעומדת במקום הראוי לקנין חליי במחלוקת רב ושמואל.

ולפ"ז נחלקו הרשב"ם והרא"ש בהך סברות, דלרשב"ם לכו"ע הוה ענין רשותו ולרא"ש לכו"ע מעשה בעלמא וז"ל דמ"מ בספינה דל"ה כל כך מעשה הואיל ומעממו הולך, לכן צענין מעשה גדול טפי.

ד) אמנם נראה להוכיח בצוגיין דלא יתכן לומר דהקנין הוא מלך דהוה ברשותו ע"י מעשה, אלא דלכו"ע אין קנין משיכה אלא מעשה משיכה בעלמא, דהא מודה שמואל בנהמה דקני בעיקרית יד ורגל כיון דלמעיקר קיימא, וז"ע מה מהני ענין למיעקר קיימא הא מ"מ לא צא לרשותו, ובע"כ דאין הקנין מלך שכתב לרשותו.

וגם נראה ברור דאין הביאור ברמב"ם שמשכית מקלח מהני לכולה, דהא בעלית שחליה על גבי עמוד וחייה ע"ג קרקע והגביה חיה לא מהני מידי כל זמן שלא מוגבה מכחו כולה, ע' ב"מ (ט' ע"א) ובשו"ע (רס"ט ס"ה), וגם דא"כ היה מסתבר דגם בסמטא מהני צמושן מקלח, אלא בע"כ דל"ל שצריך להוליא מרשות המוכר לגמרי, וצענין שיתקיים משיכה כולה, וגם כונת הגרא"ז וז"ל דבזה שמשך מקלח מרה"ה לסימטא מחקיים משיכה כולה. גם מנינו ברמב"ם בפיה"מ (מע"ש פ"ה מ"ט) שכתב, ומכלל הכח שנתקן צו המטלטלין הוא שכירות המקום שהם צו אחסו המטלטלין לפי שאותו הקרקע חתשנ כאלו הוא רשות השוכר והמטלטלין שבו כאלו הוא משכן ונתקן ברשותו, וכו', עכ"ל. הרי דגם מהרמב"ם מנינו ענין משיכה בזה דנעשה ברשותו, וזה בע"כ ל"ה מעין חזקה דצענין מעשה בחפץ, ובע"כ עלם הקנין הוא מה שמכניס לרשותו. וגם כונת הגרא"ז וז"ל נראה דענין חזקה הוה דוגמא בעלמא לזה שצמינו במעשה שמראה על ענין בעלות דמהני.

ה) ואשר על כן נראה דקנין משיכה לכו"ע מעשה קנין ככל מעשה קנין, ואין קנינו מלך דהוה ברשותו, וגדר מעשה הקנין הוא מעשה של משיכה לרשותו, ומה דנחלקו רב ושמואל, והראשונים שחלקו בכל מטלטלין, הוא מוצא ברשב"ם ד"ה עד שימשוך את כולה, דצענין לשמואל שעקרה כולה ממקומה. וכ"כ הרמב"ם (פ"ג ה"ג), ולפי המ"מ שכתב דגם לרמב"ם צענין משיכה כולה ברה"ה, ז"ל דזה שיעור צננין, כמה צריך למשוך, והשו"ע (ק"ל ס"י) נמשך אחריו, אמנם בלשון הרמב"ם (פ"ד ה"ד) אין רמז לזה, ונראה דפשוט דבריו משמע דבאופן שהיה ברה"ה אין שום צורך למשוך כולה, דהא לא חילק בין

אם עמדה בסוף רה"ר או צמרחק של משיכה כולה, אלא נראה דעממו מוצא ברמב"ם החוס' בקידושין (כ"ה ע"ב ד"ה בזהמה) בשם הר' חיים כהן צטעם דמסירה לא מהני בסימטא משום דבסימטא הקודם צו וזה, וכיון שהנהמה של מוכר קדמה למקום זה, לא מהני קנין ברשות מוכר, ומשיכה קניא משום שעקר הדבר ממקום הראשון. ע"ש. ולפ"ז מוצא, דברה"ר דאין המוכר וזכה במקום, שאינו מושאל למי שקודם, בזה אין צורך למשוך כולה, דעיקר הטעם בזה הוא כדי להוליא מרשות מוכר, ולעלם המשיכה קני לדידה גם לשמואל בזה שמושך לסימטא, גם אם לא כולה נכנסה לסימטא, דמ"מ המעשה שנעשה הוה מעשה משיכה לסימטא. ולפ"ז מחלוקת רב ושמואל אם צענין שיעקר כולה מרשות מוכר או קני במקלח. נמצא לפ"ז דאין משיכה כולה שיעור במשיכה, אלא דזה עלם החפצא של הקנין שמוציא מרשות מוכר לרשותו.

ולפ"ז יש מקום לדמות שכירות מקום למשיכה, דג"ו הוה מעשה של להכניס לרשותו, אלא דבזה נחלקו הראשונים לדתוס' (ע"ו ע"א ד"ה ספינה) ולפיה"מ הג"ל קני גס במעשה שאינו בחפץ עלמא, ולרשב"ם (ע"ו ע"ב ד"ה עד שיכסור), ולמ"מ (פ"ג ה"ו) צענין מעשה בגופו, ולכן כתבו דעלם שכירות מקום משום חזק דוקא. וע' ב"מ (י"א ע"ב) וז"ע. וע' ברמב"ם (מכירה פכ"ט ה"י) דחויין לדעמי' דשכירות מקום מטעם חזק ולא כמש"כ בפיה"מ. וז"ע.

ו) והא דמהני עקירת יד ורגל בנהמה הואיל ולמעיקר קיימא, הביאור, דכה"ג כנר אינו קבוע ברשות מוכר הואיל וכנר החמילה ליתך והטבע שמיד נעקרת ממקום זה וכנר לא מקרי ברשות מוכר. וכן הסברה לרשב"ם לקמן דס"ל דבכל המטלטלין צענין משיכה כולם, ורק בספינה הואיל ועל המים דרכה להמשיך ס"ל לרב דכנר הוה כעקורה מרשות מוכר לגמרי דדרכה להמשך ממילא וכנר אין שם שום קביעות. ודוק.

ז) ושיטת הראב"ד, דלע"פ שידוך קנין משיכה ג"כ כנ"ל, מעשה משיכה לרשותו, מ"מ ס"ל דאין טעם משיכה כולו מלך עקירה מרשות מוכר, אלא דגדר המעשה, מעשה של הבאת החפץ לרשות לוקח, ומה דמהני סברת כיון שעקרה יד ורגל אידך למיעקר קיימא, כיון דכנר נעשה בזה מעשה שעל ידו החפץ יצא לרשות לוקח, שוב כנר יש ע"ז שם מעשה משיכה.

ח) נמצא דלפי הראב"ד נחלקו רב ושמואל בגדר מעשה משיכה, אם יסודו משיכה לרשות לוקח, ולכן קני בזה שכל שהוא נמשך למקום חדש, או דצענין משיכה שמכניסה לגמרי לרשות לוקח.

ט) ובזה גופי יסוד המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד, דלרמב"ם לכו"ע זהו גדר משיכה דמושך לרשותו, ולא צענין משיכה שמכניסה לגמרי לרשותו, אלא דקני המעשה, מעשה של למשוך לרשותו, ולראב"ד להלכה דק"ל כשמואל, צענין מעשה שעושה שהחפץ יהיה ע"י ברשותו.

23. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה - נחלקו הראשונים למה דיברו רב ושמואל בספינה ולא בשאר מטלטלין.

א. הרשב"ם [להלן פו: ד"ה והא] כתב שבשאר מטלטלין רב מודה שצריך לעקור כולה, שדוקא בספינה שיש מים תחתיה בדניידא פורתא חשיב נעקרה כולה ממקומה אבל במטלטלין שנמשכים ע"ג קרקע מודה רב שצריך למשוך כולה.

ב. שיטת ר' יונה והריטב"א וכ"כ הרא"ש בשם י"מ שרב ושמואל נחלקו בכל מטלטלין, ונקטו ספינה לרבנות שאע"פ שמישיתה קשה אעפ"כ סובר שמואל שחייב למשוך כולה.

ג. הרא"ש והג' אשרי בשם הרשב"א כתבו, דבשאר מטלטלין מודה שמואל שסגי במשיכה כל שהוא, ורק בספינה שאינה נמשכת בכח האדם אלא שטה על פני המים ומיא קא ממטי לה [כדא' ב"מ ט ב], [וכן בעל חי שאם מושכו מעט הולך מכוחו], בהם סובר שמואל שצריך למשוך כולה, אבל מטלטלין שנמשכים מכוחו מודה שמואל שסגי במשיכה כל שהוא. [כן ביאר הדב"א ח"א סימן כא - ט בהג"ה בכוונת הרא"ש].

ויוצא לדינא, לפי הרא"ש בשאר מטלטלין סגי במשיכה כל שהוא. ולפי הרשב"ם בשאר מטלטלין לכו"ע צריך למשוך כולה. ולפי ר' יונה אליבא דשמואל שקיי"ל כוותיה צריך למשוך כולה. וכן פסק השו"ע [סימן קצח - ג] שבמשיכת מטלטלין בעינן משיכת כולה.

ד. השלטי גיבורים בשם הרי"א ז"ל כתב דמירי בספינה ביבשה, אבל ספינה במים אינה נקנית במשיכה, דאינה זזה מכחו כיון שמים ממטי לה. אבל לפי סברת הרשב"ם או הרא"ש מירי דוקא בספינה בתוך המים. ור' יונה [סוד"ה עלה] והנ"י כתבו שדוקא ספינה בתוך המים נקנית במשיכה אבל ביבשה נקנית בהגבהה וכ"פ השו"ע [סימן קצח - יג].

24. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

[כיצד במסירה וכו' כיצד במשיכה וכו' - א. מצינו בסוגין ג' קנינים: מסירה משיכה והגבהה. תנן במשנה בקידו' [כו א] נכסים שאין להם אחריות [דהיינו מטלטלין] אין נקנים אלא במשיכה. ומבארים הר"ן [כו א] והריטב"א [כה: ד"ה והא] והפנ"י [ד"ה משנה] דעיקר הקנין בכל דבר המטלטל הוי משיכה ומינה ילפינן הגבהה ומסירה. והריטב"א מוסיף דהגבהה ומסירה הוי תולדה דמשיכה.

הגמ' [קידו' כו א] יליף קנין משיכה מקרא או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד. ונחלקו ר' יוחנן ור"ל [ב"מ מו ב] לפי ר"ל הפסוק הוי דרשה גמורה ומשיכה קונה מה"ת. ולפי ר' יוחנן מה"ת מעות קונות ורבנן תיקנו משיכה וקרא הוי אסמכתא. וקיי"ל כר' יוחנן, ומבארים הר"ן והריטב"א שגם לפי ר' יוחנן שמישיכה הוי תקנה מדרבנן, עיקר התקנה היתה שיקנו במשיכה, שע"י משיכתו ליכא חשש שהמוכר יטען נשרפו חטיך בעליה. ובמסירה והגבהה אכתי איכא חשש שיעטן נשרפו חטיך ומ"מ כיון שתיקנו שיקנו במשיכה, אגב משיכה תיקנו הגבהה ומסירה ולא חששו לטענת נשרפו חטיך, משום שכיון שהקונה נמסר לו החפץ או הגביהו מסתמא יקחנו לביתו, ואם הקונה לא יביאנו לביתו [אף על פי שהדבר הנקנה כבר בידו], איהו דאפסיד אנפשיה אם נשרף אצל המוכר, [ועוד שמסירה הוי בדברים כבדים שמונחים ברה"ר שלא שכיח שיעטן נשרפו חטיך בעליה]. וכתב הפנ"י דגם בהמה בכלל מטלטלים נינהו ולכן קניני משיכה הגבהה ומסירה הוי גם בבהמות כל אחד כדיניה.

ב. ומבואר בר"ן ובריטב"א דלפי מאי דקיי"ל כר' יוחנן שמישיכה הוי מדרבנן, ה"ה דקנין הגבהה ומסירה הוי מדרבנן. אבל היד רמ"ה [אות כו] כתב שהגבהה הוי מדין יד, ולפ"ז לכו"ע הוי קנין מה"ת, כמו קנין יד שהוי מה"ת כמבואר בב"מ י: [ועיין תוס' ב"ק כט: ד"ה אלא]. וכן דעת המשוכב נתיבות [סימן עב סק"ל] שר' יוחנן מודה שהגבהה הוי מה"ת. ובתור"ד [ב"ב עו. ד"ה אותיות] כתב שקנין מסירה מדין יד. כגידולי שמואל [עה: ד"ה כיצד] מסתפק להסוברים שמסירה א"צ מיד ליד, אם היה אחוז בשערה וכדומה עוד קודם המכר, ובזמן המכר תפוס בה, האם קונה מדין מסירה. ותולה במחלוקת, דאם קנין מסירה מדין יד מהני אם אחוז בה ממקודם, ואם הוי כעין משיכה בעינן שיעשה מעשה תפיסה לשם קנין.

הגמ' לקמן פו. אומרת שהגבהה הוי קנין עדיף והיא קונה בכל מקום [היינו בכל הרשויות ובכל החפצים], ולכן כל היכא דאפשר בהגבהה ודרכו להגביה לא מהני קנין משיכה, וכשאינן דרכו להגביה מהני משיכה. והא דתנן [קידו' כו א] שמטלטלים נקנים במשיכה מירי במטלטלים שאין דרכן בהגבהה, וכ"פ הרמב"ם [מכירה ג - א] והטוש"ע [רי"ס קצח].

ולכאורה קשה למה הגבהה הוי קנין העדיף, הרי לפי הר"ן והריטב"א הגבהה הוי תולדה דמשיכה, וא"כ משיכה צריך להיות עדיף, וכן מקשה הדרכ"ד [קידו' כה ב]. ולפי הרמ"ה שסובר שהגבהה הוי בכלל קנין יד, ניחא.

ג. כתב הפנ"י [קידו' כב: ד"ה אמר וכה: ד"ה משנה] דלפי ר' יוחנן שמה"ת מעות קונות ה"מ במכר אבל במתנה או בהפקר שאין המקבל נותן מעות מודה ר' יוחנן שמה"ת משיכה קונה, וכן שיטת התוס' [ע"ז עא. ד"ה פרשדני], אבל הרמב"ן [ב"מ מז ב] כתב שבמתנה אין משיכה קונה אלא יקנה בחליפין או באגב או בחצר. והמנ"ח [מצוה שלו - ט] והמקנה [כב: ד"ה אמר] מקשים אם משיכה אינה קונה כלל היאך יקנה מה"ת בקנין כסף, דהיאך קונה המוכר את הכסף שיוכל עי"ז להקנות החפץ, ודוחק לומר שקונה הכסף ע"י קנין חצר. המנ"ח תירץ שר' יוחנן סובר שהמוכר קונה כשמקבל כסף לידו מדין יד.

25. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

[ז] תד"ה אחזה וכו' - מבואר בתוס' ששיטת הריב"א שמסירה הוי מיד ליד ושיטת תוס' ורשב"ם שא"צ מסירה מיד ליד, מיהו בעינן שהמוכר יאמר לקונה לך חזק וקני. ומפשטות התוס' היה משמע שגם בנוכחות המוכר צ"ל לך חזק וקני **אבל מהגמ' ב"ב נ"ב: מבואר [לענין קנין חזקה בקרקע] שבפני המוכר א"צ לומר לך חזק וקני**. הרמב"ן והרשב"א [ב"ב עו ב] והמ"מ [מכירה ג - ג] כתבו גם לענין קנין מסירה שלפני המוכר [בנוכחות המוכר] מהני הקנין של הקונה אף אם המוכר שותק ולא אמר לך חזק וקני. **האבן האזל [שכנים ב - י] חוקר האם אמירת לך חזק וקני הוי נתינת רשות בלבד [מצד המוכר] וכל הקנין נעשה מצד הקונה או דאמירת לך חזק וקני איכא הקנאה מצד המוכר**. והא שבפני המוכר א"צ לומר לך חזק וקני מובן יותר אם הוי נתינת רשות ולכן לפניו מהני שתיקתו במקום נתינת רשות. ומביא האבן האזל שנחלקו בזה הקה"ח והנה"מ [רי"ס רמד] לדעת הנה"מ כל הקנין מצד הקונה ומצד המוכר סגי בהסכמה והתרצות שחבירו יקנה ולדעת הקה"ח בעינן הקנאה מצד המוכר.

26. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף עה עמוד ב

[ח] בא"ד - ואין נראה דהא קתני הכא אחזה בטלפה משמע דבעצמו אחזה - **מקשים הראשונים [הר"ן קידו' כה: והרמב"ן וחי' הר"ן [אצלנו ד"ה אביי] דאם מסירה קונה ללא מסירה מיד ליד א"כ בכל קנין משיכה למה בעינן משיכה הרי מיד כשהחזיק בו עשה קנין מסירה, וגם ברה"ר שלא מהני משיכה תיפוק ליה משום מסירה**.

א. הרמב"ן תירץ שאה"נ אם מושך בידים ממש יכול לקנות מצד מסירה, אבל משיכה איכא גם כשאינו אחזה בידו כגון קורא לה והיא באה או הכישה במקל ורצה לפניו ובכה"ג ליכא מסירה [וכ"כ הריטב"א קידו' כב: ד"ה הא].

ב. הר"ן בקידו' והרמב"ן וחי' הר"ן כתבו בשם הר"י מיגש שאף במשיכה שיש בה מסירה אינו קונה במסירה, דכיון שמשך גלי דעתיה שלא ניתא ליה לקנות במסירה. וכן כתב השו"ע [סימן קצח - יב] ע"ש בגר"א.

והפ"ת [חו"מ סימן קצח - ט] מביא קושית המשכנות יעקב [וכן מקשה רע"א בגליון השו"ע סימן רסח - א] שמקשה ממה שפסק הרמ"א [סימן רסח - א] דבראה את המציאה ונפל עליה, דקנה בקנין ד' אמות אף שדעתו היה לקנות בנפילה ולא בד"א, דהיכא דעשה קנין המועיל קונה בו אף שדעתו היה לקנות בקנין שאינו מועיל, וא"כ גם כאן במשך ברה"ר יקנה במסירה אף שדעתו לקנות במשיכה. והפ"ת תירץ ע"פ מש"כ המל"מ [זכיה ב - ט] דשאני התם שבאותו זמן שנפל עליה קונה בד"א כיון שרצונו לקנות באותו זמן, אבל כאן אם יקנה במסירה יקנה קודם הזמן שרוצה לקנות, שעדיין לא משך ודעתו לקנות לאחר שימשוך.

ולכאורה קשה שמ"מ אם משך ברה"ר למה לא יקנה לאחר המשיכה מדין מסירה, שהרי גם בסוף המשיכה עדיין תופס הבהמה בידו וא"כ יקנה ברה"ר מדין מסירה. והגידולי שמואל [כאן] מבאר שהרי"מ סובר שמסירה בעינן תפיסה לשם קנין, ואם נמצא בידו קודם הקנין ליכא מסירה.

ג. לפי מש"כ לעיל שבמסירה הוי אמירת לך חזק וקני הקנאה מצד המוכר [ובשאר קנינים הוי הסכמה מצד המוכר]. י"ל שא"א לקנות במשיכה מצד מסירה, כיון שאין המסירה קונה ללא הקנאת המוכר, ואם המוכר סבור שקונה במשיכה לא עשה הקנאה.

1. מהרב אשר וויס- בענין "וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותו תלמיד"

פן תשכה את הדברים אשר ראוי עיניך

פן תשכה את הדברים אשר ראוי עיניך

"כל העם ראים את הקולת ואת הלפידים ואת קול השפך ואת הדור עשן וירא העם וינעו וינקטו מרחק" (שבת ל"ה ע"ג).

"השפור לך פן תשכה את הדברים אשר ראוי עיניך" (דברים ד' ט"ז).

הנה השבועי למדנו על מעמד הו סיני וקבלת התורה. מעמד נשגב זה נצטוונו שלא להשליכו לעולם. "השפור לך פן תשכה את הדברים אשר ראוי עיניך" (דברים ד' ט"ז) עד שלעת הומ"ץ היו ל"ת סמס ממנו הלאין (עיני במצות ששכח הרמב"ם בספר המצוות).

ויש לעיין בלשון הקרא "את הדברים אשר ראוי עיניך" והלא עיקר קבלת התורה היחה כמה ששמענו וקבלנו, את עשרת הדברות ושאר מצוות התורה, ומדוע הזהירו מלשכוח דוקא מה שראוי עינינו.

ונראה בזה, דהנה אמרו חז"ל (מכילתא פ"ר, יתרו) על מה שנאמר במות תורה שהיו "רואים את הקולות" (שמות ל"ט"ז) "שהיו רואין את הנמשע ושומעין את הנראה" (וכיוצא בזה אמרו "שהיו מראין באצבע ואומרים זה אלו ואנחנו").

ורעיון עמוק ונשגב יש בזה כמו שביאר בנפש החיים (שע"ג פ"א בהגדה"ה ו"ל"כ בבני יששכר חודש סיון) דהנה בטבע האדם ובנותא שבבעולם דמלל החושים שבהם חנו הקב"ה את האדם להזין את שכלו והזין לבו אין לו חוש מהימן יותר מחוש הראיה וכל דבר שראה האדם בעיניו אין לו בלבו פסקוק כלל באמינות המצא, לא כן בשאר החושים כמו השמיעה שדרכו של אדם להטיל ספק באמינותו ואף חז"ל אמרו (ר"ה ל"ה ע"ב) "לא תתא שמיעה גדולה מראיה", אמנם בני ישראל בני

פן תשכה את הדברים אשר ראוי עיניך

אל חי המחזיקים באמונת אבותיהם יודעים שאין ראיה העינים קובעת באמתת המציאות. שהיו הקב"ה ש"ל הנמצאים בשמים ובארץ ומה שביניהם אינם נמצאים אלא מאמתת המצא" (רמב"ם פ"א ר"א מסורה"ת) אמר י"י לא יראני האדם והי' ואין עיניו רואות את עיקר ההוי', וכי מה הוא האדם אם לא הנשמה שנתפא באפינו ויצר בראשית שאינה נראית לעין, וכן אין עינינו יכולות לראות את מלאכי השרת העושים בשליחותו של המקום בעולמו או את השדים והרוחות המרמשים בחלל העולם, אלא שאבחנו ספרו לנו וכך קיבלנו מרובותנו הקדושים דודו לזר ישבה מעשיך, ועיין רמב"ן (דברים ד' ט"ז) ו"ל"כ החינוך בהקדמות דיסוד האמונה הוא קבלת הבנים מאבותיהם דור אחר דור אף שהדברים נעלמים מראיה עינינו.

ובשעה שעמדו ונליתם על הו סיני נתעלו במעלה זו שהיו "רואין את הנשמה", שהדברים ר"שמשמים" היו בעינים בבחינת ראיה שנתאמתו אצלם באופן מחלט ומוחשי, והיו "שומעין" את הנראה שכל עולם ההומר והמשם היה רחוק מתולדותם והרשוחותהם והיה אצלם בבחינת שמיעה בלבד (ועיין משך חכמה פרשת חקת ובמאור עינים בשלח שכתבו כל אחד לפי דרכו ליש להגביר את חוש השמיעה על חוש הראיה).

וזה נראה ביאור מה שנסמטפו ב"ב ע"ה ע"א:

"כי הא דתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהם עשר על עשרים ותעמידן בשערי ירושלים, לגלג עליו אותו תלמיד, השתא כביעתא דיציאלא לא משכחתינן כולי האי משכחתינן, לימים הפליגה ספנתו כבוד הוא מלאכי השרת דתיב וקא מנסדי אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחוקק בהם עשר ברום עשרים אבני לוח הני לסאן, אמרו ליי שעתידי הקב"ה להעמידן

פן תשכח את הדברים אשר ראוי עיניך

בשערי ירושלים, אתה לקמה דר' יוחנן אמר לי' דודש רבי
לך נאה לדרוש, כאשר אמרת בן ראיתי, אמר לי ריקא
אלמלא ראת לא האמת מליל על דברי תנאים, נתן
עיני בו ונעשה גל של עצמות".

ויש לחתובנו, שהרי תלמיד זה לא נענש כשנלג על דברי רבי יוחנן
ובו אלא בשעה שחזר ובה לפני לחוק דבריו ולאשדס ודבר זה אומר
דרשני.

ונראה בדרכנו, דכאשר בא התלמיד לפני ר' יוחנן והביע את
התפעלותו והתאששותו ממהרה עיני ואמר "כאשר אמרת בן ראיתי"
והוכיח בואת שיע' ראיתי התאמתו הדברים אצלו וחתו בו מללואו
בשיעה ששפע דברים אלו מר' יוחנן, קצף עליו רבו ואמר לי "ריקא לול
ראית לא האמת" הלא מקרא את דודש תורת אמת הייתה בפני, וכי
ראית העינים היא שקובעת לנו אמונת המציאות ולא שמועת אוניע
את מסודת החתרה, ועל זה נענש אותו התלמיד שלמדל מעלעז (דהלא
חזא מלאכי השרת ואף בא עמם בדברים וזו מעלה נשגבה) היה צריך
להיות "דוואח את השטמל".

ונראה דעונש התלמיד היה מזה כנגד מזה ויש בו רמז לדבר שפמם
בו, דלמראית העין אין האדם אלא גל של עצמות וכל חיותו אך סמח
נשמת אלקים המפעמות בקרבו ומחיימת וכיון שהוא חושב רק את
ראית העינים נעשה גל של עצמות, מזה כנגד מזה, וזה שאמר לו ר'
יוחנן "ריקא" וכי ריק אתה ואין נשמה באפך שאין היקן יכול לראותו,
ולמה לא תראה את הנשמש וחשפש את הנראה.

ונכס' ברכות י"ח ע"א מציענו:

"רב ששת מני נחור הוי, הוי קאולי כ"ע לקבולי אפי
מכללא, וקם אויל בהדידיו ר"ש, אשכחיה יהוא צדוקי א"ל
חשבי לנדרה כנני לייא, א"ל תא הוי דידענא טפי מינך,

פן תשכח את הדברים אשר ראוי עיניך

חליק נגדא קבייטא כי קא אוישא א"ל יהוא צדוקי, אתה
מולכא, א"ל רב ששת לא קאתי, חליק נגדא תנינא כי רק
אוישא א"ל יהוא צדוקי השתא אתי א"ל ר"ש לא קא אתי
מולכא חליק תליהא כי קא שתקא א"ל ר"ש ודא השתא
אתי מולכא, א"ל יהוא צדוקי מנא לך הא א"ל דמולכא
דארעה כעין מולכא דדקיע דכתבי "נא יעסדת בהד לפי
די דתה די עיבר ודוח גדולה חזק מפרק הריס ומשבר
סלעים לפני די, לא ברוח די, ואחר הוה רעש לא ברעש
די ואחר דרעש אש לא באש די ואחר דאש קול דמסה
דקדי" כי אתה מולכא פתח ר"ש וקא מברך לי, א"ל יהוא
צדוקי לבאן דלא חזית קא מברכת, ומאי הוי עלי' דהשתא
צדוקי, איכא דאמרי מברחי כחליעה לעינייהו, ואי' רב
ששת נתן בו עיניו ועשאן גל של עצמות".

ונראה דגם בהו היה לימוד עמוק דאין ראית העינים קובעת את
האמת המתחלפת אלא שמועת אוניע ור' ששת שלא דאח בעיניו היטב
לחכיר מן הצדוקי לא רק את שביל דקיע אלא אף את העולם הזה
והמלכותו, וכאשר הצדוקי לא לקח מוסר לנפשו ועמד במרדו לחשיב
את הוה' וליגלל ב"ש ושאלו "למאן דלא חזית קא מברכת" נענש
מזה כנגד מזה וכתלונה לעינייהו, או שנעשה גל של עצמות כב"ל.

ולעתיד לבא נוכח "כי עין בעין ידא בשוב די ציון וראו כל בשר יחדו
כי פי די דבר", וכיוצא בהו "יהוא ישימענו ברחמי שניח לעיני כל חי
לאמר" ולכאורה יפלא וכי עינינו רואות את אשר משמיעים לנו, הלא
עין רואה ואזן שומעת, אלא דלעתיד לבוא שוב נתעלה למעמד הר'
סיני בבחינת "דוואן את הקולות", ולכן נצטוונו "רשמו' לך ושמו' נמשך
מאד מן תשכח את הדברים אשר ראוי עיניך".